

Uusi alku 54

Mark 14:12–21

Savonlinnan Tuomiokirkko, 8.2.2012

Jeesus nauttii pääsiäislampaan opetuslastensa kanssa

Edellä olemme kuulleet Jeesuksen kärsimyshistorian alun: hän oli aterialla Jerusalemiä lähellä olevassa Betanian kylässä, spitalisen Simonin asunnossa. Siellä joku nainen voiteli hänen hiuksensa ja päänsä älyttömän kalliilla tuoksuöljyllä. Monet närkästyivät tästä, mutta Jeesus puolusti naista: ”Hän teki hyvän työn minulle. Hän voiteli ruumiini hautaan jo ennakolta.”

Mutta Juudas Iskariot ei moista ymmärtänyt. Hän päätti kavaltaa Jeesuksen ja kävi puhumassa asiasta ylipapeille.

Juutalaiseen pääsiäisateriaan liittyvää

Tästä Markuksen evankeliumin kärsimyshistoria jatkuu:

Happamattoman leivän juhlan ensimmäisenä päivänä, jolloin oli tapana teurastaa pääsiäislammas, opetuslapset kysyivät Jeesukselta: ”Missä tahdot syödä pääsiäisaterian? Minne menemme valmistamaan sen?” (Mark 14:12)

Tapatumapäivä oli torstai, *nisan*-kuun 14. päivä. Esko Haavan kommentaarin mukaan Markus nimittää sitä virheellisesti ”ensimmäiseksi happamattoman leivän päiväksi”. Tuo nimitys kuului vasta seuraavalle päivälle. Mutta torstaiksi päivä paljastuu siitä, että juuri torstaina oli tapana teurastaa pääsiäislammas.

Juutalaisten keskeisen pyhän tekstin, Talmudin, mukaan pääsiäisaterialla laskettiin yhtä lammasta kohden noin kymmenen aterioitsijaa. Jeesus ja hänen opetuslapsensa muodostivat siksi juuri sopivan pöytäkunnan.

Pääsiäisateriahan vietettiin Jumalan käskystä sen muistoksi, kun Israelin kansa johdatettiin pois Egyptin maasta, ”orjuuden pesästä”, vapauteen.

Näin Jumala oli Mooseksen kautta israelilaisia käsenyt:

Sanokaa Israelille: Tämän kuun kymmenentenä päivänä ottakoon kukin perheenpää karitsan, yhden karitsan perhekuntaa ja taloa kohti. Jos jonkun perhe on liian pieni syömään karitsaa kokonaan, hän ottakoon lähimmän naapurinsa kanssa yhteisen karitsan sen mukaan, montako tarvitaan karitsan syömiseen ja paljonko he jaksavat syödä. - - Syökää liha sinä yönä, syökää se avotulella paahdettuna, happamattoman leivän ja karvaiden yrttien kanssa. Älkää syökö siitä mitään puoliraakana tai vedessä keitettynä, vaan paahtakaa se tulella päineen, jalkoineen ja sisälmyksineen. Älkää jättäkö siitä mitään jäljelle, vaan polttakaa tähteet ennen aamun koittoa. Syödessänne teillä tulee olla viitta vyötettynä, kengät jalassa ja sauva kädessä, ja teidän on syötävä nopeasti. Näin vietetään pääsiäistä Herran kunniaksi. (2 Moos 12:3–11)

Käsky nopeasti syömisestä oli muistutus siitä, että ensi kerran pääsiäislammasta syötiin juuri ennen lähtöä Egyptistä, kengät jalassa ja matkasauva valmiina kädessä.

Vettä kantava mies

Jeesuksen aikaan Jerusalemissa oli pääsiäisjuhlan aikaan hyvin paljon väkeä. Historioitsija Josefuksen mukaan pääsiäslampaita teurastettiin pääsiäisenä jopa 256 000. Jos jokaista oli syömässä noin kymmenen henkeä, voi laskea, mikä tavaton väenpaljous kaupungissa oli. Ei ollut helppo löytää tiloja eikä ehkä edes lammasta syötäväksi. Monet joutuivat kattamaan juhlapöydän ulkosalle tai talon katolle, vaikka säädösten mukaan pääsiäisateria piti oikeastaan syödä sisätiloissa.

Opetuslasten huoli siitä, että järjestelyt saataisiin tehtyä ajoissa, oli siis oikea.

Jeesus lähetti matkaan kaksi opetuslastaan ja sanoi: "Menkää kaupunkiin. Teitä vastaan tulee siellä mies, joka kantaa vesiruukkua. Seuratkaa häntä, ja minne hän menee, siellä sanokaa talon isännälle näin: 'Opettaja kysyy, missä on häntä varten huone, jossa hän voi syödä pääsiäisaterian opetuslastensa kanssa.' Isäntä osoittaa teille yläkerrasta suuren huoneen, jossa on kaikki valmiiksi järjestettynä. Valmistakaa sinne meille ateria." (Mark 14:13–15)

Jeesuksen antama merkki, vesiastiaa kantava mies, on silmiinpistävä. Tavallisesti vedennoutajat olivat naisia. Oli siis helppo erottaa väkijoukosta mies, joka kantoi vettä.

On spekuloitu, että tuo mies kuului ehkä essealaisten uskonnolliseen ryhmittymään. Heillähän oli luostariyhteisö Kuolleen Meren rannalla, Qumran-nimisessä paikassa. Juuri he ovat se porukka, jotka piilottivat kirjastonsa kallioluoliin, suojaan maata tuhoavilta roomalaisilta. Kirjaston löytyminen 1900 luvun puolivälissä oli aiheesta suuri sensaatio raamattutieteen maailmassa.

Essealaisia ei asunut kuitenkaan ainoastaan luostariyhteisössä. Jotkut asuivat tavallisissa kaupungeissa ja kylissä, eräänlaisina maallikkojäseninä. Jotkut heistä olivat sitoutuneet naimattomuuteen, luostariveljiensä tavoin. Sellaista ei harrastettu missään muussa juutalaisten ryhmittymässä, vaan avioitumista ja lasten kasvattamista pidettiin uskonnollisena velvollisuutena.

Ehkä tuo vesiruukkua kantava mies oli naimattomuuslupauksen antanut essealainen. Siksi hänen talossaan ei ollut naista vesiruukkua kantamaan. Ehkä Jeesus oli tutustunut häneen liikkueensa pari vuotta aiemmin Johannes Kastajan porukoissa. Johannes Kastajallahan oli hyvin luultavasti yhteyksiä essealaisiin.

Ei kannata murehtia

Tuo kaikki on tietysti spekulointia. Mutta joka tapauksessa, Jeesuksen ohjeen kirjaimellinen seuraaminen kannatti jälleen.

Opetuslapset lähtivät matkaan ja tulivat kaupunkiin. Kaikki kävi niin kuin Jeesus oli heille sanonut, ja he valmistivat pääsiäisaterian. (Mark 14:16)

Eikö tässä ole meille esimerkkiä siitä, miten oma huolehtiminen elämän arkisissa asioissa on usein turhaa. Huolehtimisen sijaan kannattaa rukoilla Jeesukselta apua ja pyytää, että hän johdattaisi. Sitten pitää tietysti tehdä itsekkin jotain, niin kuin Raamattu ja järki neuvovat. Huolehtiminen on turhaa, ainakin Jeesuksen mukaan:

"Älkää siis murehtiko: 'Mitä me nyt syömme?' tai 'Mitä me juomme?' tai 'Mistä me saamme vaatteet?' Tätä kaikkea pakanat tavoittelevat. Teidän taivaallinen Isänne tietää

kyllä, että te tarvitsette kaikkea tätä. Etsikää ennen kaikkea Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskasta tahtoaan, niin teille annetaan kaikki tämäkin. Älkää siis huolehtiko huomispäivästä, se pitää kyllä itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet. (Matt 6:31–34)

Ehkä opetuslapset alkoivat pikkuhiljaa tottua siihen, että heidän ei tarvinnut murehtia. ”Kaikki kävi niin kuin Jeesus oli heille sanonut.

Aterialla

Illan tultua Jeesus saapui sinne kahdentoista opetuslapsensa kanssa. (Mark 14:18)

Markus jättää kertomatta kaikki pääsiäsaterian yksityiskohdat. Mutta ehkä niistä kannattaa jotain tästä mainita.

Ateriaan kuului neljä ainesosaa: lammasta, happamatonta leipää, useita maljallisia vedellä sekoitettua viiniä, kastiketta ja katkeria yrtejä.

Kavaltaja

Markusta eivät kuitenkaan nuo asiat kiinnostaneet. Hän kertoo ainoastaan yhden järkyttävän yksityiskohdan aterialta: Jeesuksen sanat kavaltajastaan.

Kun he olivat asettuneet aterioimaan, Jeesus sanoi: ”Totisesti: yksi teistä kavaltaa minut – mies, joka syö minun kanssani.” (Mark 14:18)

Tässä on taustalla viittaus Psalmien kirjaan:

Vihamieheni punovat juonia minua vastaan
ja kuiskuttelevat keskenään:
”Häneen on iskenyt kalman koura,
ei hän siltä sijaltaan enää nouse!”
Vieläpä ystäväni, johon luotin
ja joka söi minun pöydässäni,
kääntyy kopeasti minua vastaan. (Ps 41:9-10)

Tällainen ennustus oli tietysti järkyttävä:

Opetuslapset järkyttyivät ja alkoivat yksi toisensa jälkeen kysellä: ”En kai minä?”

He olivat alkaneet oppia tuntemaan sen, että Jeesuksen sanoissa oli ihmeellinen voima. Ne toteutuisivat. Ehkä heillä oli kullakin ollut myös ajatuksia, jotka menivät vähän samaan suuntaan kuin Juudaksen ajatukset.

Tai en tiedä: Olivathan he Pietarin suulla tunnustaneet Jeesuksen Messiaaksi. Toisaalta Markus kertoo, että kun Jeesus ja opetuslapset alkoivat nousta Jerikosta kohti Jerusalemia, opetuslapset olivat peloissaan ja hämmennyksissä. Oli heille varmaan tavattoman kova uskon koetus olla tekemisissä miehen kanssa, joka kertoi olevansa menossa kuolemaansa. Ehkä siinä ajatukset takin kääntämisestä eivät olleet hirmu kaukana kenelläkään.

Mies, joka syö samasta vadista kanssani

Jeesus vastasi heille: "Yksi teistä kahdestatoista, mies, joka syö samasta vadista kuin minä. (Mark 14:10)

Mitähän tämä tarkoittaa? Se voi olla viittaus siihen, että pääsiäisaterialla oli kastikemaljoja, johon ruokaa kastettiin. Mutta jokaisella ei ollut omaa maljaa, vaan yksi kulho aina kahta tai kolmea varten. Silloin Jeesuksen sanat tarkoittaisivat, että kavaltaja istui hänen vieressään aterialla.

Esko Haapa taas väittää kommentaarissaan, että juhla-aterialla jokaisella oli omat kastikevatinsa. Sanat ”mies, joka syö samasta vadista kuin minä” olisi tällöin yleinen viittaus ateriyhteyteen.

Ihmisen Poika lähtee pois (*hypagoo*) juuri niin kuin kirjoituksissa hänestä sanotaan, mutta voi sitä, josta tulee Ihmisen Pojan kavaltaja! Sille ihmiselle olisi parempi, ettei hän olisi syntynytäkään." (Mark 14:21)

Ihmisen Poika menee pois, Isänsä luo

Ihmisen Pojan ”pois lähteminen” (*hypagei*) on eufemismi eli kaunistelevea sanonta, joka tarkoittaa kuolemaa. Mutta toisaalta taustalla on varmaankin myös se, että Johanneksen evankeliumissa tuota sanaa käytetään ihan erityisessä merkityksessä: Ihmisen Poika ”menee pois” eli palaa sinne, mistä on maailmaan tullutkin, nimittäin taivaaseen, ”Isän luo”.

Jeesus sanoi: "Vähän aikaa minä vielä olen teidän luonanne. Sitten menen (*hypagoo*) hänen luokseen, joka minut on lähettänyt. Silloin te etsitte minua mutta ette löydä, ettekä te pääse sinne, missä minä olen." (Joh 7:33–34)

Fariseukset sanoivat hänelle: "Sinä todistat itse itsestäsi, ei sinun todistuksesi ole pätevä." Jeesus vastasi: "Vaikka minä todistankin itsestäni, todistukseni on pätevä, sillä minä tiedän, mistä olen tullut ja minne menen (*hypagoo*). Te sitä vastoin ette tiedä, mistä minä tulen ja minne menen. (Joh 8:13-14)

Markuksellekin on selvää, että Jeesus on jumalallinen Ihmisen Poika, joka on ollut olemassa jo ennen syntymäänsä ihmiseksi. Kuolemassaan hän ”menee pois” eli palaa Taivaallisen Isänsä luo.

Jeesus siis ennusti, että hän, Ihmisen Poika, kuolisi ja menisi näin takaisin Isänsä luo siten, että yksi tietty hänen opetuslapsistaan kavaltaisi hänet.

Sille ihmiselle olisi parempi, ettei hän olisi syntynytäkään.

Voi Juudas parkaa!